

04.10.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**04 Ekim 2023
Çarşamba**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

04 Ekim 2023 Çarşamba

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

YÖNETMELİKLER

- Tek Hazine Kurumlar Hesabı Uygulamasına İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Fikir ve Sanat Eserlerini İçeren Taşıyıcı Materyaller ile Bu Eserlerin Çoğaltılmasına Yarayan Teknik Cihazların Bedellerinden Yapılan Kesintilerin Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Yükseköğretim Kurumlarının Yurt Dışı Yükseköğretim Kurumlarıyla Ortak Eğitim Öğretim Programlarına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

YARGI BÖLÜMÜ

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

- Anayasa Mahkemesinin 18/5/2023 Tarihli ve E: 2020/42, K: 2023/99 Sayılı Kararı

10 milyon ton tahıl savaş mağduru

Tahıl koridorunun iptali ile 10 milyon ton tahıl Ukrayna limanlarında mahsur kaldı. Ukrayna limanlarından sadece risk alabilen gemilerin çıkış yaptığına işaret eden sektör temsilcileri, “Tahıl koridoru yılbaşından önce açılırsa tedarik zinciri sürer. Ancak, bu süreyi aşarsa ürünlerde bozulma ve fiyat artışlarıyla karşılaşabiliriz” diyorlar.

Hamide HANGÜL

Dünyanın tahıl ambarı iki ülkesi Rusya ve Ukrayna savaşı 1,5 yılı aşarken, tahılda tedarik gerilimi, fiyatların nereye gideceği endişelerini de beraberinde getirdi.

Rusya'nın tahıl koridorundan çekilmesiyle buğday fiyatının bir günde yüzde 8 arttığını ve güvenlik garantisiz ihracatın zor olduğuna dikkat çeken sektör temsilcileri, bu durumun özellikle bakliyat grubu ve unda fiyatları artırabileceğine vurgu yapıyorlar. Her ne kadar Ukrayna makamları, BM Güvenlik Koridoru oluşturmaya çalışsa da Rusya'nın uzlaşmadığı bir koridora BM'den güvenlik onayı çıkmadı.

Hasat döneminin de başlaması buğday, mısır, arpa ihracatını zorunlu kılarken, alternatif güzergah kullanan 2'nci gemi ise Mısır'a doğru yol alıyor. Ancak sektör temsilcileri, “Sadece risk alabilen gemiler çıkış yapabiliyor” derken, Ukrayna limanlarından güvenli çıkış garantisi için tahıl koridoru ile yeni bir anlaşma beklediklerinin altını çizdi.

Ukrayna 70 milyon ton hasat bekliyor

İstanbul'da Temmuz 2022'de imzalanan ve bu yıl temmuz ortasında sona eren tahıl koridoru sonrasındaki süreci, Türk-Ukrayna İşadamları Derneği (TUID) Yönetim Kurulu Üyesi Ayhan Akbaba ile konuştuk.

Tahıl koridorunun en başından beri Türkiye sayesinde başarıya ulaştığını vurgulayan Akbaba, koridor sonrası Ukrayna limanlarında bekleyen tahıl miktarı ve hasat beklentisini şöyle açıkladı: “Ukrayna limanlarda yaklaşık depolama kapasitesi 10 milyon ton.

Ukrayna'nın bu yıl beklenen hasadı 70 milyon tonunun üzerinde olacak. Savaşın öncesi bu rakamlar 116-117 milyon ton seviyesindeydi.” Ukrayna'dan tahıl koridoru süresince en çok çıkışların Afrika'ya ve Ortadoğu'ya gerçekleştiğini aktaran Akbaba, “Özellikle Afrika'daki gıda kıtlığının önüne geçmek için.

Akabinde Ortadoğu, Türkiye ve Türkiye üzerinden diğer ülkelere ulaşıyor. Avrupa da buna dahil. Ne yazık ki koridor kapandıktan sonra, sadece içerideki gemiler çıktı. Hatta geçen hafta son gemi çıkışını yaptı. Şu an yeni giriş ve çıkışlara izin verilmiyor” dedi.

Gemiyle tek seferde 50 bin vagonla 70 ton yük taşıyor

Tahıl çıkışlarının alternatif yollara sevk edildiğine işaret eden Akbaba, ancak demir ve karayolları kapasitesinin gemiye göre yetersiz kaldığına işaret ederek, şunları kaydetti: “Deniz yoluyla yapılan taşımalarda 20 bin ile 50 bin ton kapasiteli gemileri tek seferde ihraç edebiliyor. Kamyonlarla ise 22 ton ya da vagonlarla 60-70 ton ancak gönderebiliyor. Bu durumun tedarik zincirinde bozulmaya neden oluyor ve maliyetlere yansıyor. Umarım yine Sayın Cumhurbaşkanımızın önderliğinde, bu konu tekrar gündeme gelir ve koridor açılır” öngörüsünde bulundu.

Alternatif bir güzergah konusuna da değinen Akbaba, şu aşamada Rusya'nın müsaade etmediği bir güzergahın çok öngörülmediğini söyledi. Akbaba, Ukrayna limanından sadece risk alabilin gemilerin çıkış yapabildiğini aktardı. Yeni bir anlaşmanın fiyatları da dizginleyeceğini dile getiren Akbaba, “Yeni yıldan önce çözülürse, çok da kırılmadan tedarik zinciri devam eder. Bu doğrudan fiyatlara da yansır. Ancak bu yeni yılı aşarsa, ne yazık ki bozulmalarla da karşı karşıya kalabiliriz. Fiyatların yükselmesiyle de karşılaşabiliriz” şeklinde konuştu.

Navlun yüzde 30 arttı, Tahıl Koridoru yeniden açılmalı

Tahıl koridoru sonrasında navlunun yüzde 30 arttığına işaret eden Ayhan Akbaba, “Çok yakın zamanda karayolunda ve demir yolunda da benzer artışları bekliyor olacağız. Çünkü şu anda çok ciddi bir arz var. Yani hasatlar yapılıyor. Hasatların yapıldığı yerde yeterince depolama alanı söz konusu değil. Bunu bir şekilde bozulmadan ihraç edilmesi gerekiyor. O nedenle ciddi bir talep var. Bulunabilen her araç, her vagon ve her gemi yüklenmeye çalışıyor. Bu anlamda hem Güney, hem ana limanlar, tekrar tarım koridoruyla anlaşmaya bir şekilde dahil edilmeli” dedi.

Çiftçilerin mazot ve gübre destekleri kartlarına tanımlandı

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, çiftçilerin 11,2 milyar liralık mazot ve gübre desteğinin bugün Ziraat Bankası kartlarına tanımlandığını bildirdi.

Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı, çiftçilerin 11,2 milyar liralık mazot ve gübre desteğinin bugün Ziraat Bankası kartlarına tanımlandığını bildirdi.

Yumaklı, sosyal medya hesabından konuya ilişkin yaptığı paylaşımda, şu ifadeleri kullandı:

"Hububat üreticilerimizin kışlık ekimler için hazırlık dönemi başında ihtiyaç duyduğu mazot ve gübre desteği, bugün itibarıyla Ziraat Bankası kartlarına tanımlandı. Çiftçilerimizin ihtiyaç duydukları anda yanlarında olmaya devam edeceğiz. Hayırlı ve bereketli olsun."

'Türkiye, açlıkla mücadelede jeopolitik öneme sahip bir ülke'

Dünyada Gıda Güvenliği ve Beslenmenin Durumu Raporu'nun (SOFI) Türkiye tanıtım toplantısı, "Kimseyi Geride Bırakma" sloganıyla Ankara'da yapıldı.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) Orta Asya Alt Bölge Koordinatörü ve Türkiye Temsilcisi Viorel Gutu, Ankara Üniversitesi 100. Yıl Konferans Salonu'ndaki toplantıda, raporda açlığa son vermeye, gıda güvenliğini sağlamaya ve beslenmeyi iyileştirmeye giden yolda katedilen ilerlemenin değerlendirildiğini söyledi.

Rapordan dersler çıkarılması gerektiğine işaret eden Gutu, "Açlığa, gıda güvensizliğine, kötü beslenmenin tüm biçimlerine 2030'a kadar son verme hedeflerimize ulaşmak üzere çabalarımızı ikiye katlamamız gerekiyor." ifadesini kullandı.

Gutu, son iki yılda gözlemlenen küresel açlıktaki artışın durmuş olmasının kendisini mutlu ettiğini belirterek, rapora göre geçen yıl 2021'e kıyasla 3,8 milyon daha az insanın açlık sorunu yaşadığını dile getirdi.

Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (WFP) Türkiye Temsilcisi Stephen Cahill de Türkiye'nin açlıkla mücadelede jeopolitik öneme sahip olduğunun altını çizerek, "Türkiye küresel anlamda ileriye dair son derece önemli rol oynayabilen, adımlar atabilen bir ülke." dedi.

Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar da raporun tanıtımında rol almaktan mutlu olduklarını dile getirerek, raporda ifade edilen beklentilerin hayata geçirilmesi noktasında da umutlu olmak istediklerini söyledi. Ünüvar, "Çünkü insanlığın hakikaten buna çok ciddi ihtiyacı var. Bir tarafta obezite ve buna bağlı hastalıklarla dünya boğuşurken bir tarafında da ciddi bir açlık sorunuyla karşı karşıyayız. Bunu dengeleme noktasında özellikle BM'nin farklı organizasyonlarının mutlaka rol alması gerektiğini de ifade etmek isterim. Umarım bu raporlar sadece rafta kalan raporlar olmaz ve hayata geçer. Ankara Üniversitesi olarak bundan çok mutlu oluruz."

Rapor, her yıl FAO, Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu, WFP ve Dünya Sağlık Örgütü işbirliğiyle hazırlanıyor.

Bu yıl yayımlanan rapor "Kır-Kent Sürekliliğinde Kentleşme, Tarım Gıda Sistemlerinin Dönüşümü ve Sağlıklı Beslenme" başlığıyla hazırlandı.

Raporda, 2030 yılı yaklaşırken sürdürülebilir kalkınma amaçlarından sıfır açlık hedefine ulaşılmasının ve ülkelerin bu konudaki performanslarının değerlendirilmesi yapıldı. 2030 sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada karşılaşılan temel zorluklara ilişkin analizler sunmak amacıyla hazırlanan raporda, 2022'de açlıkla karşı karşıya kalan kişi sayısının ortalama 735 milyon olduğu belirtiliyor.

Togg ikinci vardiyaya geçti yeni model 2025'te yollarda

Togg CEO'su Gürcan Karakaş, C segmenti yeni binek model üzerinde çalıştıklarını, yeni araç için 2024 yılı sonunda tasarımı tamamlanmayı, 2025 yılı başında ise yollara çıkmayı hedeflediklerini açıkladı. Karakaş, yeni modelin 'sedan cupe' veya 'cross cupe' hatlarını taşıyabileceğini duyurdu.

HAKAN GÜLDAĞ

Türkiye'nin Otomobili Girişim Grubu, C segmenti binek model için vites yükseltti. Yeni model üzerinde çalışmalar hızlanırken, yeni Togg'un 2025 yılı başında yollarda olması hedefleniyor. Togg yönetimi, bir grup gazeteciyle Gemlik fabrikasında bir araya geldi. Gazetecilere üretim hattını ve Togg Teknoloji Kampüsü'nü gezdiren Togg CEO'su Gürcan Karakaş, hedeflerine ilişkin önemli bilgiler verdi. Mevcut SUV modeli ile birlikte SUV olmayan C segmentinde yeni bir binek araç üzerinde çalıştıklarını açıklayan Karakaş, yeni araç için 2024 yılı sonunda tasarımı tamamlamayı, 2025 yılbaşı başında ise yollara çıkmayı hedeflediklerini duyurdu. Karakaş, rüzgâr direnci nedeniyle ve gençlerin de tercihlerini göz önüne alarak binek araçlarda cupe tarzının benimsendiğini, yeni modelin de 'sedan coupe' veya 'cross coupe' hatlarını taşıyabileceğini, üstünde çalışıldığını söyledi.

"İkinci vardiyaya geçtik"

Togg'da halen 3 bin 500'den fazla çalışan bulunduğunu da aktaran Karakaş, çok kısa süre önce ikinci vardiyaya geçtiklerini, şu sırada denemelerin tamamlanmak üzere olduğunu söyledi. Bir vardiyada günde 170 adet araç ürettikleri bilgisini paylaşan

Karakaş, “İkinci vardiya ile birlikte günde 280 adet üretir hale geleceğiz” dedi. 2026 yılında Togg’un bataryasını Türkiye’de geliştirip, üretmeyi hedeflediklerini anlatan Togg CEO’su, 20 gigabaytlık kapasitelerinin olduğunu belirtti.

1.8 milyar Euro’luk yatırıma ulaşılabacak

Yılsonuna kadar Togg için yapılan toplam yatırım tutarının 1 milyar 800 milyon Euro’luk büyüklüğe ulaşacağını söyleyen Karakaş, bunun 500 milyon Euro’luk bölümünü ortakların sağladığını, geri kalan kısmının ise kredilerle karşılandığını kaydetti.

“Otomotivde oyunun kuralları değişti”

Karakaş, Togg’un gelişim süreci ile ilgili şu bilgileri paylaştı: “Dünyada otomotiv sektörüyle ilgili oyunun kuralları değişti. Bu değişim de, teknolojinin getirdiği kolaylıklar ve kullanıcıların beklentilerinin değişmesinden kaynaklı. Etrafımız akıllı cihazlarla dolu. Eskiden bizim yaşam alanı olarak tabir ettiğimiz şey şekil değişirdi. Otomotiv dünyasında da yaşam alanı oluştu. Biz de Togg’u kurgularken 3 tane dikey belirledik kendimize. Birincisi akıllı mobilite cihazları, ikincisi dikey dijital deneyim platformu, üçüncüsü de temiz enerji çözümleri. Dolayısıyla yeni nesil teknoloji ve yeni nesil hizmetin birleşimini kullandık. Kendimizi doğudan ve batıdan enerji alan bir marka olarak tanımladık. Küresel boyutta rekabet edebilir bir teknoloji markası olarak yola çıktık. Biz başından itibaren 5 sene önce değer bazında yüzde 51 yerlilik sözü verdik ve bu sözü tuttuk. Bu rakamı 3 sene içerisinde yüzde 68’e çıkaracağız. Burada sıfırdan kurgulanan sistemde, böyle bir olayın tıkr tıkr çalışması güzel bir deneyimdi.”

“ 33 start-up ile el sıkıştık”

Togg’un dijital gelişimini anlatan Gürkan Karakaş, şöyle konuştu: “Dijital deneyim platformundan bahsedeyim. Her şeyden önce kullanıcımız bize nerelerde dokunacak? Bunu anlamak için San Francisco’da bir şube bulduk. Onlarla çalıştık ve 350 tane kullanıcı deneyimi senaryosu çıkardık. Bunları inceledik. Dünyada bu işin özü start-up’larda. 800 tanesini inceledik. 33 tanesiyle şu anda el sıkıştık, 15 tanesiyle önümüzdeki yıl el sıkışacağız. Ekosistemi yavaş yavaş kurmaya başladık. Peki biz bu start-up’ları nereden alıyoruz? Ezbere atış yapmıyoruz. CS’e gidiyoruz, Las Vegas’a gidiyoruz. Danimarka’da telekom operatör derneği fuarına gidiyoruz. Konferanslara katılıyoruz. Bu akıllı cihazın içerisinde; dünyada ilk defa uygulanan only channel bir kimliğiniz var, true ID. Bu kimliğinizdeki kişisel tercihlerinizi, her akıllı cihaza taşıyabilirsiniz. Trumore uygulamamızı 40 günde 1 milyon kişi indirdi ve bu akıllı cihazların ön satışını onun üzerinden yapmıştık.”

Özilhan: Togg doğru bir proje

Anadolu Holding Yönetim Kurulu Başkanı Tuncay Özilhan, gruplarının 19 ülkede 90 fabrikayla hizmet verdiğini, kuruluşlarının temelinde ise otomobil olduğunu ifade ederek, “TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu’ndan böyle bir teklif gelince, Cumhurbaşkanımızın da bu inancını bildiğimiz için ‘Biz varız’ dedik. Bu doğru bir

proje. Güçlerin, sermayelerin birleşmesi ve devletin teşviki gerekiyordu. Bu da oldu. Gürcan Bey çok iyi bir ekip kurdu ve onun liderliğinde bu iş gerçekleşti. Bu işin daha başındayız. Büyüme kısmı yeni başlıyor. Çok doğru ürün, doğru zamanlama ve iyi neticeler alacağımızı düşünüyorum” dedi.

Hisarcıklioğlu: Yurtdışına Almanya’dan açılacağız

Türkiye Odalar Borsalar Birliği Başkanı (TOBB) Rifat Hisarcıklioğlu, Türkiye’nin 'Devrim' ile başlayan 60 yıllık yarım kalmış rüyasını gerçekleştirmenin gururunu yaşadıklarını ifade ederek, “İşimiz bitmedi, yollarda 6 bin akıllı Togg cihazı var. 2025’te de ilk yurtdışı seyahatimize çıkacağız. Avrupa ilk durak olacak. Özellikle Körfez ülkeleri, Türki Cumhuriyetler ve Balkanlar’dan talep var ama biz çıkışı noktamızı Batı olarak görüyoruz. Batı’daki sürücülerin beğenisine sunacağız ki; diğer pazarlara daha iyi gireceğiz. En titiz tüketici Alman tüketicisidir. İlk strateji Almanya’ya giriştir. Almanların bunu beğenmesi çok önemli” dedi.

Togg yönetimi, gazetecilerle Togg Teknoloji Kampüsünde buluştu

Zorlu: Bu proje gelecek vad ediyor

Zorlu Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ahmet Nazif Zorlu, kendilerine Togg için teklif geldiğinde tereddüt etmeden kabul ettiklerini ifade ederek, şunları söyledi: “Zorlu Grubu olarak 7 milyar dolar gibi bir ciromuz var ve 3 milyar dolar ihracat yapıyoruz. Başkanımız bizi davet ettiğinde “Var mısınız yok musunuz?” dedi. Biz de, ‘Ülkemiz için varız’ dedik. Zaten elektrikli araç için Vestel’de çalışmalara başlamıştık. Böyle bir talep gelince de kabul ettik. Zaten tek başımıza yapmamız mümkün değildi. Burada gelecek vaat eden bir proje var. Yaptıklarımız yapacaklarımızın teminatıdır.

TCMB Başkanı Erkan: Büyümeden ödün vermeden dezenflasyon sağlanabilir

TCMB Başkanı Erkan, TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda yaptığı sunumda, "KKM azalırken rezervde artış yaşanması, TL'ye geçiş stratejisinin başarıyla ilerlediğini gösteriyor" dedi. Erkan, son dönemin tartışmalı konusu büyüme-enflasyon ile ilgili olarak da doğru politika izlenmesi durumunda, büyümeden ödün vermeden de enflasyonun inebileceği değerlendirmesinde bulundu.

ANKARA (EKONOMİ)

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'na sunum yapan Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, para politikasındaki kararlılığı, attıkları adımlarla gösterdiklerini söyledi. Erkan, KKM azalırken rezervde artış yaşanmasının, TL'ye geçiş stratejisinin başarıyla ilerlediğini gösterdiğini bildirdi.

Erkan, KDV, ÖTV ayarlamalarının enflasyonu katkısının 6.3 puan olduğunun altını çizdi. Hafize Gaye Erkan, son dönemlerin tartışmalı konusu büyüme-enflasyon ile ilgili olarak da doğru politika izlenmesi durumunda, büyümeden ödün vermeden de enflasyonun inebileceği değerlendirmesinde bulundu.

"Beklentileri yeniden çıpalayacak, ekonomideki güven ve öngörülebilirliği artıracak para politikasını sabırla uygulamaya yönelik kararlılığımızı attığımız adımlarla

gösteriyoruz” diyen Erkan, “Parasal sıkılaştırmayı makro ihtiyati çerçevedeki sadeleştirme ile birlikte yürüterek, hem parasal aktarım mekanizmasının güçlenmesini, hem de attığımız adımların makro finansal istikrarı pekiştirmesini hedefliyoruz” diye konuştu.

Erkan, “Fiyat istikrarı temel amacımız doğrultusunda tüm araçlarımızı kararlılıkla kullanıyoruz ve kullanmaya devam edeceğiz” ifadelerini kullanırken, parasal sıkılaştırma süreci ve güçlü bir eğilim gösteren rezerv birikiminin etkilerinin döviz kuru istikrarını desteklediğini belirtti.

TL’ye geçiş stratejisi başarılı

Parasal sıkılaştırma adımlarının birikimli etkileri ile ana eğilimi düşürerek, dezenflasyonu 2024 yılında Enflasyon Raporu’ndaki patika ile uyumlu şekilde tesis etmekte kararlı olduklarını belirten Hafize Gaye Erkan, “Politika faizinde gerçekleştirdiğimiz kademeli ve kararlı artışların yanı sıra makro ihtiyati çerçevede attığımız sadeleşme adımlarının da katkısıyla piyasa mekanizmasının yeniden tesisi sağlanmıştır” dedi.

Erkan, KKM bakiyesi gerilerken rezervlerde de artış sağlanmasının, KKM’den ve döviz mevduattan TL’ye geçiş stratejisinin başarıyla ilerlediğine ve TL’ye arzu edilen sağlıklı geçişin başladığına işaret ettiğinin altını çizdi.

Para politikası tepkilerini, enflasyonun ana eğilimini düşürmeye odaklı olarak, veriye ve etki analizlerine dayanarak verdiklerine değinen Erkan, “Haziran ayından bugüne süregelen parasal sıkılaştırma sürecinin etkilerini belirgin şekilde 2024 yılında görmeye başlayacağız. Bu nedenle 2024 yılını dezenflasyon dönemi olarak tanımlıyoruz” diye konuştu.

“Enflasyon tahmin aralığının üst sınırında seyredecek”

Erkan, yurt içi talepteki güçlü seyir ve hizmet fiyatlarındaki katılığın sürdüğünü vurularken, petrol fiyatındaki artışın yukarı yönlü baskı oluşturduğunu kaydetti.

Bu unsurların enflasyonun yıl sonu Enflasyon Raporundaki tahmin aralığının üst sınırına yakın seyredeceğine işaret ettiğini bildiren Erkan, “Benzer şekilde, eylül ayına ilişkin iktisadi yönelim anketi verileri ve saha görüşmelerinden elde edilen bilgiler, firmaların kayıtlı iç piyasa siparişleri ile tüketicilerin otomobil ve beyaz eşya gibi dayanıklı mallara talebinde, tarihsel ortalamaların üzerindeki seyre rağmen, çeyreklik bazda ivme kaybına işaret etmektedir” ifadelerini kullandı. Arz durağan haldeyken talebin canlı seyrettiğini dile getiren Erkan, sıkılaştırma adımlarının desteğiyle iç talebin dengeleneceğini değerlendirdiklerini aktardı.

“Akaryakıt risk unsuru olmayı sürdürecektir”

Yıllıklandırılmış altın ithalatının 13.4 milyar dolarlık artışla 34 milyar dolara çıktığını söyleyen Hafize Gaye Erkan, döviz fiyatlarından yurt içi fiyatlara geçişkenliğin arttığını kaydetti.

Akaryakıt fiyat artışının enflasyon yayılımını artırdığına değinen Erkan, “Fiyatlama davranışlarında ilave bozulmaya neden olan akaryakıt fiyatları, uluslararası arz koşulları nedeniyle önümüzdeki dönemde de enflasyon üzerinde bir risk unsuru olmayı sürdürecektir” dedi.

Vergi ayarlamalarının da enflasyonda etkili olduğunu ifade eden Erkan, 2.9 KDV, 3 puan akaryakıt ÖTV güncellemesi olmak üzere bu etkinin 6.3 puan olduğunu hesapladıklarını belirtti.

Erkan, sanayiye yönelik elektrik ve doğal gaz fiyat artışları gibi devam eden gelişmelerin, üretim maliyetleri kanalıyla yıllık enflasyonun artışına katkı sunmaya devam edeceğinin altını çizdi.

Hizmet enflasyonunda katılığın sürdüğünü ifade eden Erkan, bu katılığı en çok etkileyen unsurlardan birisinin de kiralardaki yükseliş eğilimi olduğunu dile getirdi.

“Enflasyonun ana eğilimi Eylül itibariyle yavaşlamaya başladı”

Hafize Gaye Erkan, enflasyonun ana eğilimine ilişkin olarak mevsimsellikten arındırılmış B endeksine işaret ederek, bu endeksin Ağustos ayında ulaştığı 9,7’lik seviyeden sonra Eylül ayında 4,9 düzeyinde arttığını, medyan (orta nokta) aylık enflasyon oranının da yüzde 7,7’den Eylül’de yüzde 3,9’a gerilediğini belirterek, “İzlediğimiz geniş kapsamlı gösterge seti, son dönemde etkili olan ücret ve kur kaynaklı maliyet yönlü baskıların hafiflemesi ve vergi ayarlamalarının enflasyona yansımalarının büyük ölçüde tamamlanmasıyla birlikte, eylül itibarıyla aylık enflasyonun ana eğiliminde yavaşlamanın başladığına işaret etmektedir” dedi.

“Büyümeden ödün vermeden de enflasyon inebilir”

Erkan, enflasyonun yüksek ve oynak olduğu durumlarda, enflasyon belli eşiklere gerileyene kadar doğru politika tasarımlarıyla büyümeden ödün verilmeden de dezenflasyon sağlanabileceğini bildirdi.

“Karşılık ayarlamasıyla 700 milyar lira çekildi”

Erkan, faiz artışı yanında miktar kısıtlaması ve seçici kredi ile iç talebin-kredi büyümesinin kontrol edildiği bir bütüncül politika izlendiğini söyledi. Erkan, sadece karşılık ayarlamasıyla 700 milyar TL’nin çekildiğini bildirdi. Erkan, krediler yoluyla oluşan talebin kontrol edilmesini önemli gördüklerini vurguladı.

Ticari krediler verilmeye başlandı

Ticari kredilerdeki artışın yüksek oranlı olduğunu savunan Erkan, Mayıs ayındaki düşük faiz nedeniyle kredilerin durma noktasındayken, politika faizindeki yükselişlerle kredi akışının yeniden sağlandığını, kamu yanında özel bankaların da kredi vermeye başladığını söyledi. Erkan, “Kredi büyümesinde, önceki dönemde görülen aşırılık da yerini daha dengeli bir gelişime bırakmıştır” diye konuştu.

“Yabancı sermaye girişı olacağı bekleniyor”

KKM'deki düşüşe örnekler veren Erkan, “Toplam rezervler son dört ayda 27 milyar dolar artarak 125,5 milyar dolara yükselmiştir. İyileşen ekonomik güvenin bir sonucu olarak bireysellerin piyasaya döviz arzının artış gösterdiği, kurumsal talebin ise önemli miktarda gerilediği dikkat çekmektedir. Önümüzdeki dönemde yabancı sermaye girişlerinin artış göstermesi beklenmekte olup, piyasa koşullarını gözeterek rezervleri güçlendirmek önceliklerimizden biridir” diye konuştu.

Risk primi geriliyor

Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, ülke risk priminin gerilemesiyle Haziran'dan bu yana 2,1 milyar dolardan fazla portföy girişı olduğunu, kur oynaklığının azaldığını vurguladı.

Erkan “geçiş sürecini” tekrarladı, istikrar 2025'te sağlanacak

Yıllık enflasyonda düşüşün baz etkisiyle birlikte 2024 Mayıs ayından sonra görüleceğini kaydeden Hafize Gaye Erkan, “Önümüzdeki yıl başlayacak dezenflasyonun sürekliliğini sağlayarak 2025 yılında istikrar dönemine gireceğiz. Bu dönemde enflasyondaki gerileme hızlanırken öngörülebilirlik artacak ve 2026 yılında enflasyonu tek haneye yeniden indireceğiz” şeklinde konuştu.

6 ayda 150 milyar liralık KKM desteği ödendi

Öte yandan Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, milletvekillerinin sorusu üzerine, KKM'nin ilk 6 aylık maliyetlerini de açıkladı. Erkan, yılın ilk 6 ayında Merkez Bankası'nın 90 milyar lira, Hazine'nin ise 60 milyar lira KKM desteği ödediğini bildirdi. Merkez Bankası'nın herhangi bir kur hedefi olmadığını belirten Erkan, gündemlerinde paradan sıfır atma ve 500 liralık banknot diye bir şey olmadığına vurgu yaptı.

Eylülde en fazla bu ürünlerin fiyatı arttı

Tüketici fiyatları bazında eylülde fiyatı en fazla artan ürün yüzde 127,72 ile "üniversite eğitim", fiyatı düşen ürün ise yüzde 4,31 ile patates ve bazı yumru bitkiler oldu.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, üniversite eğitimindeki fiyat artışını, yüzde 30,21 ile diğer konaklama hizmetleri, yüzde 26,90 ile otobüs ile şehirler arası yolcu taşımacılığı, yüzde 22,81 ile sosyal hizmetler, yüzde 17,73 ile demir yoluyla şehirler arası yolcu taşımacılığı izledi.

Eylülde fiyatı en çok artış gösteren diğer ürünler arasında yüzde 11,08 ile sigaralar, yüzde 9,52 ile yumurta ve yumurtayla ilgili ürünler, yüzde 8,31 ile kahve, yüzde 7,75 ile şeker, yüzde 7,73 ile taze süt yer aldı.

Geçen ay en fazla fiyat düşüşü yüzde 4,31 ile patates ve bazı yumru bitkilerde oldu. Bu ürünü, yüzde 3,98 ile sebze (patates ve bazı yumru bitkiler hariç) ve yüzde 1,30 ile kişisel ulaştırma araçlarının bakım ve onarımı takip etti.

Fiyatı en az artış gösteren ürünler ise yüzde 0,19 ile şarküteri ürünleri ve diğer et çeşitleri, yüzde 0,57 ile mücevheratlar, saat ve kol saatleri, yüzde 0,75 ile margarin, 0,82 ile çocuk giyim, yüzde 1,67 ile erkek giyim, yüzde 1,69 ile pirinç, yüzde 1,71 ile tereyağı oldu.

Reel kesimin döviz açığı 79,27 milyar dolara geriledi

Finans dışı firma net döviz pozisyon açığı temmuz ayında gerilerken; bir önceki ay 83,83 milyar dolar açık veren net döviz pozisyonu, temmuzda 79,27 milyar dolar açık verdi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) verilerine göre, finansal kesim dışındaki firmaların döviz varlıkları temmuzda önceki aya kıyasla 3 milyar 149 milyon dolar artarken, yükümlülükleri 449 milyon dolar azaldı. Bu kapsamda net döviz pozisyonu açığı 3 milyar 599 milyon dolar azalarak 79 milyar 265 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Varlık dağılımı incelendiğinde, temmuzda bir önceki aya göre yurt içi bankalardaki mevduat, yurt dışına doğrudan sermaye yatırımları ve ihracat alacakları sırasıyla 2 milyar 779 milyon dolar, 416 milyon dolar ve 243 milyon dolar artarken, menkul kıymetler 288 milyon dolar azaldı.

Aynı dönemde yükümlülük dağılımında ise yurt içinden nakdi krediler ve ithalat borçları sırasıyla 368 milyon dolar ve 236 milyon dolar azalırken, yurt dışından sağlanan nakdi krediler 155 milyon dolar arttı.

Yükümlülüklerin vade yapısına bakıldığında, temmuzda yurt içinden sağlanan kısa vadeli krediler Haziran 2023 dönemine göre 494 milyon dolar artarken, uzun vadeli olanlar 862 milyon dolar azaldı.

04.10.2023

Yurt dışından sağlanan kredilerde ise kısa vadeli olanlar 80 milyon dolar, uzun vadeli krediler ise 1 milyon dolar geriledi.

Temmuzda kısa vadeli varlıklar 149 milyar 23 milyon dolar, kısa vadeli yükümlülükler ise 83 milyar 828 milyon dolar olarak belirlendi.

Kısa vadeli net döviz pozisyonu fazlası ise 65 milyar 195 milyon dolarla bir önceki aya göre 2 milyar 320 milyon dolar arttı. Kısa vadeli yükümlülüklerin toplam yükümlülükler içindeki payı da yüzde 33 düzeyinde gerçekleşti.

Enflasyonu tahmin etmiş olmak da bir sıkıntı!

Alaattin AKTAŞ

04 Ekim 2023 Çarşamba

✓ Yılın üçüncü çeyreğindeki enflasyon tam yüzde 25 oldu. Ama eylül oranını temmuz ve ağustosla kıyaslayıp "Enflasyon yarı yarıya düştü" diyenler çıkar mı, çıkar!

✓ Onlara yıllık enflasyonun ABD'de nasıl yüzde 3.7 ve Euro Bölgesi'nde nasıl yüzde 5.2 olduğunu sorun!

Hemen herkes eylül enflasyonu için yüzde 5'lik tahminde birleşti. Açıklanan oran ne, yüzde 4.75. Tahminler neredeyse bire bir tuttu. İşte başlıkta sözünü ettiğim sıkıntı bu! Şimdi yazacak ne kaldı ki!

Bu köşede ilk olarak 21 Eylül'de "Eylül enflasyonu yüzde 5'i aşmayabilir" diye yazdım. Daha iki gün önce de eylül ayı oranının yüzde 4.5- 5.5 arasında beklendiğini vurguladım. Zaten genel olarak tahminler yüzde 5 düzeyinde odaklanıyordu. TÜİK'in açıkladığı eylül ayı TÜFE artışı da yüzde 4.75 oldu. Neredeyse tam tahmin edildiği gibi...

Bir çeyrekte yüzde 25 artış!

TÜİK'e üç aydır "bir haller oldu"!

Yoksa TÜİK'e "bir haller olması" mı sağlandı?

Böyle bir durum varsa, herhalde bunu sağlayan da Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek'tir.

Son üç aya; temmuz, ağustos ve eylüle bakar mısınız...

Temmuzda yüzde 9.49, ağustosta yüzde 9.09 ve eylülde yüzde 4.75 artış...

Üç ayın toplam artış oranı tam yüzde 25.11... Felaket bir oran!

Son bir yıldaki artış da yüzde 61.53 düzeyinde. Eylül oranı, temmuz ve ağustosun yarısına indi ya... Bunu bir başarı hikayesi olarak anlatmak isteyenler çıkarsa hiç şaşırmayın!

Ama onlara “ekonomileri berbat, market raf arı boş, vatandaşları perişan haldeki ülkelerde”, örneğin ABD’de, yıllık, evet yıllık enflasyonun nasıl yüzde 3.7, Euro Bölgesi’nde nasıl yüzde 5.2 olduğunu sorun!

Yıllık hedef hâlâ yüzde 5!

Üç ayda yüzde 25’lik bir enflasyon yaşamışız; yıllık tahminimiz yüzde 65 ve bizim yıllık enflasyon hedefimiz hâlâ ve ısrarla yüzde 5! Bu biraz döviz kuru tahmin etmeye benziyor. Yüzde 5 oranı var ama tarih yok!

Dövizde de benzer şekilde tahmin yapabilirsiniz. Orada yukarı yönde tabii ki. Siz de dolar 35 lira, 40 lira, hatta daha inandırıcı olsun diye 43.50 lira olacak diyebilirsiniz. Tarih vermediğiniz sürece kesin tutturursunuz. Bir gün elbette o düzeye gelinir.

Yıllık enflasyon için de yüzde 5 diyorlar ya... Belki çocuklarımız, torunlarımız görür! Dolayısıyla 5’te ısrar edenler haklı, mutlaka bir gün tutar; ama ne zaman?

Üç ayda yüzde 10.1 olur mu?

Eylüldeki yüzde 4.75’lik artışla birlikte dokuz aylık artış oranı yüzde 49.86 oldu. Orta vadeli programda 2023 sonu için tahmin edilen yüzde 65 düzeyinde kalmak, son üç aydaki toplam artışın yüzde 10.1 olmasıyla mümkün.

Üç ay toplamında yüzde 10.1’i verecek aylık ortalama oran da yüzde 3.26’dır. Ekim, kasım, aralık toplamında bu düzeyde kalınabilirse yüzde 65’lik yıllık tahmin tutar.

Bunun çok zor olduğu ortada. Son çeyrekte özellikle döviz kuru ve akaryakıt fiyatlarının nasıl seyredeceğini kestirmek çok kolay değilse de, şimdiden bildiğimiz bir gerçek var. Doğalgaz fiyatlarının TÜFE’ye olan etkisine ilişkin olarak mayıs ayında yapılan hesaplama değişikliği mayıs artışını nasıl sıfıra çekmişse, doğalgaz kullanımının artacağı kış aylarında bu kez tam tersi olacak ve kasım-aralık aylarında doğalgaz TÜFE’yi belirgin bir şekilde yukarı itecek.

TÜİK’in bu konuda 29 Mayıs’ta yaptığı açıklamanın ilgili bölümünü hatırlayalım:

“TÜFE kapsamında doğalgaz fiyatının hesaplanmasına dair uygulamaların, doğalgazın TÜFE madde sepetindeki ağırlığı da dikkate alındığında genel endeks üzerinde 2023 yılı mayıs ayında aşağı yönlü kuvvetli bir etki yaratacağı, (nitekim mayıs ayı TÜFE artışı yalnızca yüzde 0.04 oldu) ancak doğalgaz tüketim miktarının artmasına paralel olarak özellikle yıl sonuna doğru bu etkinin kuvvetli ve yukarı yönlü olacağı öngörülmektedir.”

Yıl sonunda yüzde 65'te kalabilmeyi bu nedenle pek mümkün görmediğimi; tahminimin geniş marjda yüzde 70- 75 arası, daha daraltılmış halde ise yüzde 73-74 olduğunu bir kez daha belirtiyim.

YDO 2024'te yüzde 58-59 olacak

Yurt içi üretici fiyat endeksinde (Yİ-ÜFE) eylül oranının da belli olmasıyla 2024 yılında uygulanacak yeniden değerlendirme oranını tahmin etmek artık iyice kolaylaştı.

Yİ-ÜFE eylül ayında yüzde 3.40 artış gösterdi. 2024'ün yeniden değerlendirme oranının kesinleşmesi için artık yalnızca ekim oranına ihtiyaç duyuluyor.

Yİ-ÜFE ekim ayında hiç değişmese bile YDO yüzde 58.16 olacak.

Yİ-ÜFE'de ekim ayında yüzde 5 artış kaydedilmesi durumunda ise YDO ancak yüzde 58.94 düzeyine çıkacak.

Bu köşede 25 Eylül'de YDO'nun yüzde 59 ya da yüzde 60 olacağını yazmıştım. Eylül ayı artışının görece düşük gelmesinden sonra bu tahminimi aşağı yönlü 1 puan revize ederek yüzde 58-59 aralığına indiriyorum.

“Yüzde 58 ile 59'un arasında sayı var mı ki” diye düşünen çıkar mı bilmem ama küsurattan söz ediyorum zaten. Biraz önce belirttiğim gibi YDO ekim ayındaki sıfır oranla yüzde 58.16, yüzde 5 artışta yüzde 58.94 olacak.

Ekim ayı artışı yüzde 5.4'ü bulduğu takdirde YDO da tam yüzde 59 düzeyinde gerçekleşecek.

Enflasyon tam yol ileri

Naki BAKIR

04 Ekim 2023 Çarşamba

Gıda ve ulaştırma fiyatlarında devam eden yüksek artışların etkisiyle enflasyon, temmuz ve ağustostan sonra eylül ayında da yükselişini sürdürdü. Aylık tüketici fiyat artışı önceki iki aya göre hız kesmekle birlikte yüzde 4,75 düzeyinde geldi, yıllık enflasyon yüzde 60'ı aştı. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), eylül ayı enflasyon gerçekleştirmelerini açıkladı.

**Tüketici fiyatları
eylülde yüzde 4,75
arttı, dokuz aylık fiyat
artışı yüzde 49,86'ya,
yıllık enflasyon yüzde
61,53'e ulaştı.**

**Eylülde en yüksek
artışlar yüzde 30,27
ile eğitim ve yüzde
10,03'le alkollü içki ve
sigarada yaşanmakla
birlikte genel orana
en büyük etki gıda ve
ulaşımdan geldi.**

Buna göre tüketici fiyatlarında (TÜFE) ocak-eylül dönemindeki kümülatif artış da yüzde 49,86'ya ulaştı. Eylüldeki aylık TÜFE artışı geçen yılın aynı ayındaki yüzde

3,08'lik oranın 1,67 puan üstünde gerçekleştiği için yıllık enflasyon da ağustos sonu düzeyine göre 2,59 puan yükselerek yüzde 61,53'e yükseldi.

Böylece; Ekim 2022'de yüzde 85,51'e kadar yükseldikten sonra 8 aylık düşüş süreci sonunda bu yıl haziran sonu itibarıyla yüzde 38,21'e inmiş olan yıllık enflasyon, son üç ayda ise 23,32 puan birden yükselmiş oldu. On iki aylık ortalamalara göre TÜFE bazında enflasyon ise düşüşünü sürdürerek ağustos sonundaki yüzde 56,28'lük düzeyinden eylül sonunda yüzde 55,3'e geriledi.

En yüksek aylık artış eğitimde

Eylül ayında TÜFE kapsamındaki ana harcama grupları içinde en yüksek fiyat artışı yüzde 30,27 ile eğitimde yaşandı. Ancak bu harcama grubunun toplam endeksteği payı yüzde 1,67 ile düşük olduğu için yüzde 4,75 olan genel artışa katkısı 0,49 oldu. Endekste yüzde 25,43 paya sahip olan gıdada eylül ayında yaşanan yüzde 3,32 oranındaki zamlanma ise aylık enflasyona 0,88 puanla en büyük katkıyı yaptı.

Endekste yüzde 15,08 paya sahip olan ulaşırmada yüzde 4,35'le devam eden zamlar da genel orana 0,78 puan olarak yansıdı. Endekste ki ağırlığı yüzde 16,62 olan konuttaki yüzde 5,76'lık artışın genel orana yansması da 0,71 puan oldu.

Buna göre aylık enflasyonun yüzde 2,37'lik kısmı bu üç harcama grubu kaynaklı olarak gerçekleşti. Eylülde yüzde 10,03'le eğitimden sonra en yüksek artışın yaşandığı alkollü içecekler ve tütünün endekste yüzde 3,57'lik payı dolayısıyla aylık genel artışa katkısı 0,36'da kaldı.

Endekste ki ağırlığı daha düşük diğer harcama gruplarındaki aylık artışlar da ev eşyasında yüzde 5,22, eğlence ve kültürde yüzde 4,66, lokanta ve otellerde yüzde 4,15, çeşitli mal ve hizmetlerde de yüzde 3,94 haberleşmede yüzde 3,57, sağlıkta yüzde 3,39, giyim ve ayakkabıda yüzde 2,5 oldu. Bu harcama gruplarının aylık enflasyona toplam katkısı 2,38 puan olarak gerçekleşti.

Yıllıkta gıda ve ulaşım

Son bir yılda ise gıda, yüzde 75,14'lük fiyat artışıyla, yıllık yüzde 61,53 olan enflasyona 18,45 puanla en büyük katkısı yaptı. Son bir yılda yüzde 76,06 zamlanan ulaşımın yıllık enflasyona katkısı da 12,45 puan oldu. Buna göre yıllık enflasyonun yarından fazlası bu iki ana harcama grubundan kaynaklandı. Yıllık bazda artışın en yüksek olduğu ana harcama grubu yüzde 92,48 ile lokanta ve oteller, en az artış gösteren ana grup ise yüzde 20,16 ile konut oldu.

Özel kapsamlı TÜFE'de yıllık artış yüzde 67,22

Eylül ayında işlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç aylık değişim de yüzde 5,06 düzeyinde gerçekleşti. Bu bazda enflasyon ilk dokuz ayda yüzde 54,66, son bir yılda yüzde 67,22 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 57,75 oldu.

Mevsimlik ürünler hariç TÜFE enflasyonu ise aylık yüzde 5,13, dokuz aylık yüzde 50,76 ve yıllık yüzde 61,85 geldi. Enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içecekler ve tütün ile altın hariç TÜFE’de aylık yüzde 5,28, dokuz aylık yüzde 57,71, yıllık yüzde 68,93; işlenmemiş gıda, alkollü içecekler ve tütün hariç TÜFE’de aylık yüzde 4,88, dokuz aylık yüzde 46,95, yıllık yüzde 57,02 artış meydana geldi.

Ana harcama gruplarının aylık ve yıllık enflasyona etkisi (Eylül 2023)					
Ana harcama grupları	Endekste Ağırlığı (%)	Aylık Değişim (%)	Aylık Enflasyona Katkı (Puan)	Yıllık Değişim (%)	Yıllık Enflasyona Katkı (Puan)
Gıda ve alkolsüz içecekler	25,43	3,32	0,88	75,14	18,45
Alkollü içecekler ve tütün	3,57	10,03	0,36	67,16	2,48
Giyim ve ayakkabı	6,41	2,59	0,14	32,54	2,05
Konut	16,62	5,76	0,71	20,16	3,27
Ev eşyası	8,67	5,22	0,44	63,75	5,38
Sağlık	3,53	3,39	0,13	79,79	2,77
Ulaştırma	15,08	4,35	0,78	76,06	12,45
Haberleşme	3,30	3,57	0,11	46,59	1,54
Eğlence ve kültür	3,25	4,66	0,15	55,43	1,81
Eğitim	1,67	30,27	0,49	80,96	1,45
Lokanta ve oteller	7,82	4,15	0,39	92,48	7,13
Çeşitli mal ve hizmetler	4,64	3,94	0,18	59,38	2,76
TOPLAM	100,00	4,75	4,75	61,53	61,53

Alkollü içecekler ve tütün hariç TÜFE’de eylülde yüzde 4,56, dokuz ayda yüzde 49,60, yıllık bazda yüzde 61,33; yönetilen-yönlendirilen fiyatlar hariç TÜFE’de aylık yüzde 4,59, dokuz ayda yüzde 56,86, son bir yılda yüzde 69,46 artış yaşandı.

ÜFE’de yıllık artış yüzde 47,44

Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ise eylül ayında önceki aya göre yüzde 3,4, aralık ayına göre yüzde 36,06, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 47,44 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 65,65 artış gösterdi.

Sanayinin dört sektöründe aylık fiyat artışları; madencilik ve taş ocakçılığında yüzde 5,97, imalatada yüzde 3,07, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında yüzde 5,47 ve su temininde yüzde 13,72 oldu. Ana sanayi gruplarından ara malında yüzde 1,92, dayanıklı tüketim malında yüzde 3,73, dayanıksız tüketim malında yüzde 4,80, enerjide yüzde 6,12 ve sermaye malında yüzde 2,96 artış yaşandı.

Yıllık değişimler ise madencilik ve taş ocakçılığında yüzde 69,43, imalatada yüzde 55,05 ve su temininde yüzde 68,36 artış, buna karşılık elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında ise yüzde 17,08 azalış olarak gerçekleşti. Ana sanayi grupları bazında ara malında yüzde 45,79, dayanıklı tüketim malında yüzde 61,94, dayanıksız tüketim malında yüzde 67,98, enerjide yüzde 13,41 ve sermaye malında yüzde 65,83 yıllık fiyat artışı yaşandı.

Emekli zammı

Üçüncü ayında sıfırlandı Enflasyon yükselişini sürdürürken temmuz başı- eylül sonu arasındaki üç aylık dönemde gerçekleşen kümülatif TÜFE artışı yüzde 25,11'e ulaştı.

Buna göre yılın ikinci altı ayı için emekli aylıklarına yapılan yüzde 25'lik zam daha üçüncü ayında sıfırlandı ve emekliler eksiye geçti. Emekli aylıkları reel bazda haziran düzeyinin de yüzde 0,08 altına inmiş oldu. Yaşanan enflasyonist süreç, bu yılın ikinci altı aylık dönemi için yüzde 34 artırılan asgari ücreti de büyük oranda aşındırdı. Temmuz-eylül dönemindeki (üç aylık) enflasyonla asgari ücrete yapılan zammın yüzde 93,37'si geri alınmış oldu.

Başka deyişle eylül sonu itibarıyla asgari ücret, haziran sonundaki düzeyinin "reel" olarak sadece yüzde 7,1 üzerinde. İkinci yarı yılın daha ilk üç ayında yaşanan bu aşınma, enflasyon her ay yükselmeye devam ederken, asgari ücret ve emekli aylıklarının sabit kalacak olması nedeniyle, izleyen aylarda bu kesimin gelirde reel bazda ilk yarıdaki gelir düzeyinin çok daha altına ineceği anlamına geliyor.

Öte yandan, eylüldeki aylık yüzde 4,75'lik artışla ocak-eylül kümülatif enflasyonu yüzde 49,86'ya ulaşırken, Orta Vadeli Program'da (OVP) yüzde 65 olarak öngörülen 2023 yılı TÜFE tahminin tutması da zorlaştı. Bu hedefin tutabilmesi için TÜFE'de yılın kalan üç aylık dönemindeki toplam artışın yüzde 10 dolayında kalması, başka deyişle aylık ortalama enflasyonun yüzde 3,25 olması gerekiyor.

Kınalı kuzulara küpe affı

Mine ATAMAN

04 Ekim 2023 Çarşamba

Gezegeni nasıl koruyacağız, insan türünün miadı doldu mu? Aklımızda akıl almaz sorularla Anadolu'yu arşınladıkça, gördüğümüz manzaralar ve işittiğimiz tınılar umutlarımızı yeşertse de, kırsal kalkındırmaya katkı amaçlı yatırımlar, harama tamahkârların elinde harap bitap.

İyi niyetlerle desteklenen projelerin bir kısmı atıl. Son teknoloji ahırlarda kınalı kuzular yerine yeller eserken, gerçek üreticiler derme çatma ahırlarda hayvan beslemeye çalışıyor. Köylülerin önerisi, atıl durumdaki ahırların STK'lara ve köylüye uygun fiyattan kiralanması.

Yüz binlerce hayvan yayla dönüşünde. Küpesini kaybedenler ya da çeşitli sebeplerle 45 gün içinde küpesi takılamayan hayvanlarla ilgili güzel havadisler var. Tarım ve Orman Bakan Yardımcısı Prof. Dr. Ahmet Gümen'in saha ziyaretlerinde üreticilerin gündeme taşıdığı konu çözüme kavuşturuldu.

Sebebi her ne olursa olsun yasal süresinde kayıt altına alınmayan, küpe takılamayan 50 kadar ildeki, her yaştaki hayvanlara gerekli sağlık kontrolleri yapıp aşıları tamamlanarak küpe takılacak, herhangi bir cezai işlem uygulanmayacak. COVID, şap hastalığı ve genel iş yükü gibi sebeplerle küpesi takılamayan hayvanlara küpe kararı üreticiyi sevindirdi.

Küpe hayvanların kimliği, pasaportu, hayvan sayısındaki değişim, alım satım, hastalık gibi tüm süreçlerin izlenebilirliği sağlanıyor. Üreticilere göre daha kaliteli küpeler kullanılmalı, hayvanlar otlarken küpeleri düşebiliyor. Küpesiz hayvanların satışı, hastalık takibi hem üreticiyi mağdur ediyor hem de veteriner hekimleri zor durumda bırakıyor.

Çip takılmasını öneren çiftçileri dinlerken; eski Tarım ve Orman Bakanlarından birinin "fikri bana ait" "büyükbaş hayvanların kulağına cep telefonu altyapısı olan küpeler takılacak, küpeler veterinerlere 2-3 günde bir hayvan vücut ısısı, kızgınlık dönemi ve yeriyile ilgili bilgileri SMS atacak" diyerek anlattığı proje aklıma geldi, o da atıl.

Türkiye'nin ilk Veteriner Yol Kontrol Denetim İstasyonu'nun Erzurum'da açılmasıyla hayvan hastalıklarını önleme konusunda önemli bir adım atıldı. Biga Ticaret ve Sanayi Odası'nın katkılarıyla 17'ncisi düzenlenen Biga Gıda, Tarım ve Hayvancılık Fuarı başladı.

Güney Marmara'nın en büyük tarım fuarının açılışında Biga Ziraat Odası Başkanı Güray Ergün; bölgede çoğalan sanayi tesislerinin tarım alanlarında yarattığı baskıya dikkat çekti. Biga tarımı ile ilgili paydaşların ortak önerisi; örtü altı tarımı yaygınlaştırmak. Ergün'e göre; "Biga çok özel bir mikroklima, 40. paralelde, güneşi uzun süre dik alıyor. Domatesteki likopen oranı, kiraz, şeftali gibi meyvelerin şeker oranı çok yüksek.

Biga Marmara bölgesini besleyebilir. Dünyanın en pahalı tarım arazileri bizde. Son yıllarda, Sinekçi ve Bozlar köyünde toprak toplayan holdingler küçük çiftçiyi zor durumda bırakırken, gıda güvenliğini de riske atabilir" diyerek konunun önemine dikkat çekti. Times'ın 8. harika dediği İngiltere'deki Eden projesi, yeryüzünün muazzam bir prototipi. On binlerce hayvan, bitki türüne ev sahipliği yapıyor. Misyonu tüm canlıları kolektif bir bağla bağlayarak, gelecek motivasyonu yaratmak ve biyolojik koridorlarla canlıları hayatta tutmak.

Aden Cenneti'nden esinlenen Eden projesi, 1 milyon insanın katıldığı dünyanın en büyük öğle yemeğine, G20 toplantılarına, Live 8 etkinliğine ev sahipliği yaparak gezegendeki tüm canlı unsurların farkındalıklarını harekete geçirmeye çalışıyor. Belki atıl Ankapark'ı da biyoçeşitlilik parkı olarak değerlendirebiliriz. Ezcümle; dünyanın ortak gayesi gezegenin ömrünü uzatmak ve türler arası uyumu yeniden inşa etmek. Zira, birbirine husumetli türlerin kavgaya tutuştuğu bir gezegenin hayatta kalması olası değil.

Abdulkadir Selvi

AK Parti Kongresi'nin sürprizleri ve Erdoğan'ın konuşması

AZERBAYCANLI sanatçı Azerin'in, "Çırpınırdın Karadeniz"i söylemesi çok farklıdır.

Çünkü yürekten söyler. Ama Karabağ zaferinden sonra bir başka söylüyor. Önceden hasret yüklüydü ses tonunda şimdi zaferin tınıları hissediliyor. En son söylerken, "Azerbaycan bayrağını Karabağ'da asmışız biz. Türk'ün şanlı bayrağını Karabağ'da asmışız biz" deyince salon ayağa kalkmış, Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Aliyev ayakta alkışlamıştı.

Azerin'le, Azerbaycan'ın zaferle sonuçlandırdığı 24 saatlik Karabağ operasyonu sırasında CNN Türk'te Fulya Öztürk'ün programında birlikteydik. Yine Çırpınırdın Karadeniz'i söylemişti. Ben ona Türk dünyasının sanatçısı diyorum.

AZERİN DÜET YAPACAK

Azerin, AK Parti'nin 7 Haziran'daki kongresinde sahne alacak. İçinde "Karabağ" olan bir parçayı seslendirecek. Yeni bir beste mi yoksa 'Çırpınırdın Karadeniz'i yine Karabağ'a bağlayarak mı söyleyecek, onu bilmiyorum. Bir de AK Parti milletvekili ünlü sanatçı Yücel Arzen'le birlikte düet yapacaklar. Yücel Arzen ile Azerin daha önce Abdurrahim Karakoç'un "Bayrak senden incinmesin" şiirinden bestelenen bir parçayı birlikte söylemişlerdi. Bulup dinlemenizi öneririm. Çok başarılılar. Sahnede izlemek isterdim. Azerin ayrıca Neşet Ertaş'ın parçalarını da çok güzel söylüyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan da Neşet ustayı çok sevdiği için bakarsınız Azerin bir de Neşet Ertaş'tan, "Cahildim dünyanın rengine kandım" der.

Azerin

HEP YENİ HEP İLERİ

Kongrenin ana teması, "Türkiye Yüzyılı için hep yeni, hep ileri" olarak belirlenmiş. Ana temayı destekleyici tema olarak, "Cumhuriyet'in yüz akı, Türkiye'nin ortak akılı" seçilmiş. Kongre için bir de koreografi hazırlanmış. Önce Türkiye yüzyılını anlatan görseller yansıtılacak, sonra tribünlerde bir koreografi yapılacaktır. Peki koreografinin teması ne olacak? Bu bölümü Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konuşmasıyla ilgili bölümde paylaşmak istiyorum. Neden öyle yaptığım o zaman daha iyi anlaşılacaktır.

ERDOĞAN NE DİYECEK

Şimdi sıra geldi Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konuşmasına. Cumhurbaşkanı Erdoğan elbette ki yeni Türkiye Yüzyılı'ndan söz edecek, yeni anayasa çağrısını yineleyecek, Karabağ'dan söz edecek. Terörle mücadeleye değinecek. Kararlılık mesajı verecek. Ama konuşmasının ana fikrini bunlar oluşturmayacaktır.

ÖZNE MİLLET OLACAK

Cumhuriyet'in 100'üncü yılında Erdoğan çok güçlü bir şekilde Cumhuriyet'i demokrasi ile buluşturma vurgusu yapacaktır. Bu neden önemli? Bunun bir tarihi perspektifi var mı?

İsmet Paşa dönemiyle birlikte başlayıp, 27 Mayıs darbesiyle rejime damgasını vuran bir olay var. Darbelerle birlikte millet rejimin öznesi olmaktan çıkarıldı. 14 Mayıs 1950 seçimleriyle bir devrim yaşandı. O nedenle 14 Mayıs seçimlerine "beyaz

devrim” denildi. Demokrat Parti, “Yeter söz milletindir” diyerek iktidar oldu. Ama 27 Mayıs’la birlikte başlayan darbeler zinciri ile millet iradesi rejimin ana öznesi olmaktan çıkarıldı. Darbeler ve vesayet kurumları rejimin ana temasını oluşturdu. Menderes’in de, Özal’ın da, bir dönemler Demirel’in de kavgasının temelinde millet iradesini rejimin ana öznesi yapmak vardı. Çok istemelerine rağmen istedikleri kadar başarılı olamadılar.

ERDOĞAN BAŞARDI

Ama Erdoğan 27 Nisan e-muhtırasını püskürterek 15 Temmuz darbe girişimini önleyerek, askeri vesayeti sona erdirerek millet iradesini rejimin öznesi yapmayı başardı. Bu şeref Erdoğan’a ait oldu. 100’üncü yılında Cumhuriyet’i demokrasi ile taçlandırmayı başardı.

Erdoğan’a tek adam diyenler askeri vesayetin ve darbelerin sözcülüğünü yaparken, Erdoğan geldiği her göreve millet iradesiyle geldi. Milleti özne yaptı. Tribünde oturup seyretmesi istenen milleti sistemin merkezine yerleştirdi. Ve demokrasiyi darbelerin vesayetinden kurtarmayı başardı. Erdoğan tek adam değil tam aksine demokrasiyi taçlandıran oldu.

Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın konuşmasının ana teması Cumhuriyet’i demokrasi ile taçlandırmak ve milli iradeyi rejimin ana teması yapmak olacak.

KOREOGRAFİDE NE VAR

Şimdi sıra koreografiye geldi. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın konuşmasındaki milli irade vurgusu koreografi olarak yansıtılacak. Milleti temsil eden ne varsa o olacak. Köylü olacak, işçi olacak, memur olacak, öğretmen olacak, doktor olacak, işveren olacak, öğrenci olacak. Başlı örtülü, başı açık kadınlar, genç kızlar, genç erkekler, sanatçılar, sporcular olacak. Yani milletin tüm renkleri koreografiyle canlandırılacak. Böylece sanat diliyle AK Parti milleti rejimin öznesi yaptı denilecek. AK Parti elitlerin değil, milletin içinden çıkıp gelen bir parti mesajı verilecek.

YENİLİKÇİ

Cumhurbaşkanı Erdoğan kökü mazide olan ati tanımını çok sever. AK Parti ise hep değerleri koruyan ama sürekli olarak kendini yenileyen bir parti oldu. O nedenle iktidarda 21 yılını doldurmasına rağmen donuk değil, dinamik ve yenilikçi bir parti olmayı başardı. O nedenle “Hep yeni, hep ileri” sloganı AK Parti’yle örtüşüyor. Erdoğan değişen konjonktüre göre politikalarını ve kadrolarını yenilemeyi başaran bir lider. Mehmet Şimşek, Ali Yerlikaya ve Hakan Fidan’ın göreve getirilmesi gibi.

KAYBEDEN DEĞİŞMEDİ KAZANAN DEĞİŞİM DEDİ

Türk siyaseti açısından ilginç bir örnek. Seçimleri kaybedenler yenileşmeyi ve değişimi tercih etmiyor. Tam aksine kendi statükosunu koruma uğruna herşeyi göze alıyor. Bunu yaparken yüksek sesli, bağırarak, çağırarak, kavga eden bir siyaset tarzını tercih ediyor. Kılıçdaroğlu ve CHP örneğinde olduğu gibi. AK Parti ve Erdoğan örneğinde ise kazandığı halde değişimi ve yenilenmeyi tercih ediyor. Bunu yaparken de sükunet içinde kalmayı başarıyor.

YEREL SEÇİM STARTI VERİLECEK

Cumhurbaşkanı Erdoğan, kongrede aynı zamanda yerel seçim startını verecek. Kongreden sonra AK Parti hızla yerel seçim hazırlıklarına başlayacak. Adayların tespit edilmesi, seçim stratejisinin belirlenmesi, yerel seçim sloganlarının belirlenmesi ve nihayet aday tanıtımı ile birlikte sahaya çıkılacak.

Muhalefet birbirini yerken Erdoğan cumartesi günü partisinin kongresini yapıp, ardından da yerel seçimler için kolları sıvayacak.

Esfender KORKMAZ

Enflasyonun nedeni; güven ve panik

Eylül ayı enflasyonu olarak; TÜİK, TÜFE ' oranını yüzde 61,53 ve İTO İstanbul geçinme endeksini yüzde 73,13 açıkladı. Arada 11 yüzdelerlik puan fark var.

Yine Eylül ayında TÜİK yıllık Yİ-ÜFE oranı yüzde 47,44 olarak, İTO Toptan eşya fiyatlarını yüzde 67,79 olarak açıkladı.

1.TÜİK Enflasyon güven sorunu yarattı.

TÜİK ve İTO'nun 11 puan enflasyon farkı, dünya yıllık ortalama enflasyonun üstünde bir farktır. Söz gelimi G 20 ülkeleri içinde, Türkiye ve Arjantin'i çıkarırsak en yüksek yıllık enflasyon oranı yüzde 6,8 ile Hindistan'dadır. Diğerlerinde bu oran daha düşük ve Çin'de binde birdir.

Bunların ötesinde bir de halkın yaşadığı gerçek enflasyon var. Söz gelimi halkın harcama sepetinde daha yüksek yer tutan gıda fiyat artışı eylül ayında TÜFE' nin üstünde ve yüzde 75,14 oldu.

ENFLASYON

TÜİK		
	AYLIK	YILLIK
Eyl.23	4,75	61,53
Eyl.22	3,08	83,45
Ağu.23	9,09	58,94
İTO		
Eyl.23	5,46	73,13

Yİ-ÜFE ve toptan eşya fiyatları, maliyetleri gösterir. Eğer iki kurum arasında 20 puan fark varsa, bu durumda kimse yatırım maliyet hesabı ve fizibilite yapamaz.

Dolayısıyla TÜİK'in bilerek veya bilmeyerek enflasyonu daha düşük göstermesi yerli ve yabancı sermaye için güven sorunu ve belirsizlik yarattı.

Zaten, TÜİK'in açıklamasına göre; ekonomik güven endeksi 100 altında 95 seviyesindedir. 100 altı güvensizlik demektir.

Güven sorunu yatırımları ve üretimi engelledi. Yerli sermaye de artık dışarıda yatırım yapıyor. Sanayi üretimi bu sene ikinci çeyrekte yüzde 2,6 oranında daraldı.

Yatırımlarda gerileme, üretimde daralma nedeni ile içerde mal arzı da daraldı. Telafi etmek için tüketim malı ithalatı arttı. Geçen sene Ocak-Ağustos arasında geçen 8 ayda, toplam ithalatıçinde tüketim malının payı yüzde 7,7 iken bu sene bu pay yüzde 12,3 e çıktı.

Eğer istikrar sorunu varsa; hükümetlerin görevi ciddi ve inandırıcı bir istikrar programı hazırlamaktır. Ancak hükümet Rutin orta vadeli ve niyete dayanan bir plan açıkladı. Güven sorunu daha çok arttı.

Aslında; **Güvenin temel dayanağı; Hukuk; demokrasi, mülkiyet güvencesi, kurumsal devlet ve sosyal huzurdur. Üstüne TÜİK' ve devlet verilerine güvensizlik eklenince istikrar daha çok bozuldu.**

2. Üretici ve tüketici panik yaşıyor.

Üretici ve toptancı, malımı depoda yerine koyamam diye fiyatlarını maliyetlerin çok üstünde artırıyor. Perakendeci de aynı anlayışla ve aynı malı sonrasında daha pahalı aldığı için panik yaşıyor. Fiyatları artırabildiği kadar artırıyor. Tüketici de aynı malı daha pahalı olacağını bildiği için bu gün daha çok mal alıyor ve talep artıyor.

3. Eksi reel faiz TL' den kaçışa neden oluyor.

MB'nın faizi enflasyonun altında tutmaya devam etmesi yani yüksek eksi reel faiz, TL'den kaçışa neden oluyor. MB'nın ve BDDK'nın bankaları TL' mevduata zorlaması da bir faiz anarşisi ve panik yarattı ve TL' den kaçışı hızlandırdı. Talep artışı doğal olarak TÜFE'nin de artmasına neden oldu.

4.Piyasada ikili üretim yapısı oluştu.

Hükümet maaş ve ücret politikasını seçim odaklı yürütüyor. TÜİK'in, maaş ve ücret düzeltmesinde TÜFE' yi daha düşük göstermesi maaş ve ücretlerin nispi olarak düşük kalmasına neden oldu. Reel maaş ve ücretlerin düşmesi de mal ve hizmet üretiminde verimliliğin düşmesine neden oldu. Aynı nedenle gelir dağılımı daha çok bozuldu. 10 milyon Suriyeli de eklenince halkın refahı düştü, sosyal sorunlar tırmandı.

Bir ekonomide gelir dağılımı bozulursa, talep ve üretim yapısı da bozulur. Kitlesele üretim azalır ve mal arzı daralır. Fiyatlar artar. Daha pahalı ve daha karlı olan Lüks mal üretimi artar.

Türkiye de lüks lokantalar doludur. Lokanta fiyatları Yunanistan'dan daha pahalıdır. Bu durum gelir dağılımının ne kadar bozuk olduğunu gösterir. Nüfusun yüzde 90'ı yoksullaştı, yüzde 10'u zenginleşti. Lokantaları dolduran bu yüzde 10 zengin nüfustur.

5.Enflasyon artmaya devam edecek

Çekirdek enflasyon; yönetemeyeceğimiz şartlar altında; söz gelimi hava koşullarına bağılı olarak değişen işlenmemiş gıda fiyatları, Yurt dışı şartlara ve kararlara bağılı olan enerji fiyatları, üzerinde yüksek vergi yükü olan tütün ve alkollü içecek fiyatları ile fiyatı küresel düzeyde oluşan altındaki fiyat artışını çıkardıktan sonraki, fiyat endeksidir.

Eylül ayında yıllık çekirdek enflasyon(B) TÜFE'den daha yüksek yüzde 67,22 oldu. Çekirdek enflasyonun yüksek olması, enflasyon direncinin de yüksek olduğunu gösterir.

Bu şartlarda; Eğer hükümet bir istikrar programı hazırlamaz ise, faizleri reel faiz seviyesine çıkarmaz ise, otokrasi devam ederse, yargı bağımsızlığı sağlanamazsa, sosyal ve siyasi güven sağlanamazsa, hiper enflasyona gideriz.